

PRIVREDNA / GOSPODARSKA
KOMORA FEDERACIJE
BOSNE I HERCEGOVINE

Broj 79 * Godina X * april/travanj 2009.

GLASNIK

ISSN 1840-0310

Grupacija šumarstva i drvne industrije
Nužno je zaštititi domaću sirovinu

Odbor Udruženja metalske i elektroindustrije
Vlada nema sredstava za podršku privredi i bankama

Vlada nema sredstava za podršku privredi i bankama

Na nedavno održanoj vanrednoj sjednici Odbora Udruženja metalske i elektroindustrije (OUMEI) ocijenjeno je da recesija neće trajati kratko. Dogovoreno je da se Vladi FBiH i ostalim relevantnim institucijama uputi inicijativa u formi mjera i zaključaka za donošenje odluka koje bi ublažile probleme uzrokovane recesijom

Evropska industrija čelika najveća je u svijetu, s ukupnim godišnjim prihodima od 160 milijardi eura i sa 430.000 direktno zaposlenih, koji proizvode više od 200 miliona tona godišnje (15 odsto ukupne svjetske proizvodnje). Suočeni sa recesijom, veliki proizvođači, kao što je Arcelor Mittal, bilježe pogoršanje opće situacije.

Interventne mjere

Interventne mjere Vlade FBiH bi trebale biti: odluka o odgodi plaćanja dugovanja za energente, subvencioniranje električne energije i drugih energenata, poticanje investicionih aktivnosti i infrastrukturnih projekata, uključujući elektroenergetski i građevinski sektor, te rješavanje unutarnjeg duga.

Trendovi rasta koje su proteklih godina bilježile kompanije metalnog i elektrosektora evropskih zemalja uzrokovani su realizacijom velikih investicija s ciljem povećanja i osavremenjivanja proizvodnih kapaciteta, dijelom na bazi kredita. Nepredvidivi događaji na tržištu tražnje, otkazivanje ugovora i već izvršenih narudžbi, doveli su do pada prihoda u ovoj grani, što značajno umanjuje mogućnost servisiranja kredita. Imajući u vidu pozicije komercijalnih banaka i zakonsku regulativu koja zahtijeva urednu na platu potraživanja za date kredite, te objektivne nemogućnosti firmi da uredno servisiraju obaveze prema bankama, od Vlade se traži da blagovremeno donese neophodne privremene mjere. U protivnom, mogu nastati problemi u otplati dugova sa nesagledivim posljedicama (blokade računa

GLASNIK Privredna / Gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovine List izlazi mjesečno Godina X Broj 79 april/travanj 2009. GLASNIK uređuje Redakcijski kolegij: Željana Bevanda, glavni urednik, Amela Kečo, odgovorni urednik, članovi: Mira Idrizović, Šemsa Alimanović, Ljubo Dadić	i Meliha Velić, sekretar Redakcije. Adresa: Privredna / Gospodarska komora FBiH - za Glasnik - 71000 Sarajevo Branislava Đurđeva 10/IV Kontakt osoba: Meliha Velić Telefon: 033/214-315 E-mail: m.velic@kfbih.com Telefoni: 033/663-370 (centrala) 033/217-782 Faks: 033/217-783 www.kfbih.com	Izdavač: "Privredna štampa" d.o.o. Sarajevo Općinski sud Sarajevo UF/1-2219/05, RB 1-3018 Identifikacioni broj 4200088140005 Identifikacioni broj PDV 200088140005 DTP: "Privredna štampa" Štampa: "ARKA PRESS" d.o.o Sarajevo, Hamdije Čemerlića 43 Besplatan primjerak
--	---	--

firmi, masovna otpuštanja zaposlenika, pad kvaliteta aktive banaka, gubici u poslovanju i pad kapitala banaka, koji je uglavnom stranog porijekla). Vlada nema sredstava kojima može podržati banke i privredu, ali usvajanjem privremenih mjera može olakšati tešku poziciju proizvođača i banaka, podijeliti teret krize i obezbijediti priliku za opstanak.

Nužno je donošenje zakona ili uredbe o jednogodišnjem moratoriju otplate glavnice kredita uzetih za ulaganje u opremu i postrojenja za proizvodnju za koju, trenutno, nema tražnje; privredna društva - dužnike obavezati na plaćanje kamata na uzete kredite, što bi omogućilo normalno poslovanje banaka; obavezati banke da propišu realne kamatne stope, u skladu sa tržišnim i monetarnim uslovima i iskustvima evropskih država; Zakon o bankama treba privremeno izmijeniti u smislu odredaba koje regulišu kvalitet reprogramiranih plasmana, kako se ne bi ugrozio kapital banaka; isplatu dividendi je potrebno ograničiti ili obustaviti tokom provođenja privremenih mjera, kako u bankama tako i u kompanijama koje koriste olakšice po osnovu ovih mjera.

Bez obzira na recesiju i ekonomsku krizu, analize pokazuju da neke kompanije mogu zadržati postojeći broj radnika i poslovati uz povećanje plasmana svojih proizvoda i usluga. Upošljavajući kapacitete livnica i mašinske obrade na domaćem tržištu, veliki procenat proizvodnje bi se mogao zaokružiti u finalni proizvod. Treba pokrenuti aktivnosti na formiranju konzorcija metalaca, analogno građevinarima, koji će naći svoje mjesto u okviru izgradnje elektroenergetskih objekata, cestogradnje...

Mjere Vijeća ministara i Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH

Kroz prizmu primjene Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA), domaći proizvođači (Helios Banovići, Bira Bihać i drugi) trpe štetu zbog nelojalne konkurencije i dumping cijena. Time je prouzrokovan ozbiljan poremećaj na domaćem tržištu, jer su zemlje okruženja najveći izvoznici ovih roba na naše tržište čime je domaći proizvod stavljen u neravnopravan položaj. Pozivajući se na član 23. Sporazuma, koji se odnosi na opšte zaštitne mjere, u skladu sa članom XIX GATT-a i WTO, Sporazuma o zaštitnim mjerama i tačke „a” istog člana, u kojem se govori o nanošenju ozbiljnih šteta i posljedica domaćim proizvođačima, predlaže se da se pomenuti sporazumi privremeno stave van snage ili da se carinske tarife usklade sa zemljama pot-

pisnicama i obavezno uvede ograničen uvoz (putem kontingenata); oslobađanje od carinskih dažbina na uvoz osnovnih repromaterijala; zaštita od prekomjernog uvoza gotovih proizvoda i ukidanje carina sa državama koje nisu u CEFTA.

Jedan od problema su i uvozno-izvozni aranžmani sa Hrvatskom i Srbijom, zbog čega je neophodno tražiti zajednička rješenja s ciljem zaštite prometa i radnih mjesta, prevazilaženja barijera u trgovini, načina certificiranja proizvoda... Predlaže se: identifikacija problema privrednika u uvozno-izvoznim aranžmanima sa pomenutim zemljama i prijedlog rješenja; organiziranje zajedničkih sastanaka sa delegacijama njihovih privrednih komora, kako bi se usvojili prijedlozi za otklanjanje smetnji.

Vezano za Informaciju Sindikata metalaca BiH o stanju u ovoj grani industrije, članovi Odbora su izrazili spremnost za podršku svim mjerama koje su u funkciji prevazilaženja krize.

Prezentiran je stepen realizacija projekta „Aktueliziranje i inoviranje strateških pravaca razvoja MEI”, kao jedne od aktivnosti u borbi protiv recesije, sa ciljem kritičke analize ranije postavljenih strateških pravaca. Usvojen je stav da Vlada treba intervenirati u realizaciji finansijske podrške (ugovorom preuzete obaveze između FMERI i P/GKFBiH za nastavak aktivnosti i okončanje projekta); dati podršku realizaciji projekata energijske efikasnosti u industriji, te stimulirati kompanije koje su postigle povećanje energijske efikasnosti, odnosno smanjenje energijske intenzivnosti; kadrovski i tehnički treba ojačati vladine institucije koje rade na izdavanju okolinskih dozvola, uz istovremeno educiranje kadrova u kompanijama, s ciljem ubrzanja procesa izdavanja okolinske dozvole.

Neka od ovih pitanja treba realizirati kroz inicijativu za formiranje ministarstva privrede na državnom nivou, obrazovanje kadrova potrebnih ovoj industrijskoj grani, ulogu Razvojne banke u kvalitetnijoj potpori izvozno orijentiranim kompanijama (regresiranje kamata i sl.), te u skladu sa principom okolinskog upravljanja treba protežirati racionalno upravljanje svim raspoloživim resursima, uz primjenu mjera zaštite okoliša.

Zaključci su dostavljeni Vijeću ministara BiH, Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Vladi Federacije BiH, Federalnom ministarstvu energije, rudarstva i industrije, predsjedniku Sindikata metalaca BiH i članovima Odbora UMEI.

Mr. Nafija ŠEHIĆ—MUŠIĆ

Nužno je zaštititi domaću sirovinu

Članovi Grupacije šumarstva i drvne industrije, na sjednici održanoj početkom maja, analizirali su rezultate proizvodnje i izvoza u prošloj i tokom tri mjeseca ove godine

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, proizvodnja namještaja za tri mjeseca ove, u odnosu na isti period prošle, godine ima indeks 66,4. Proizvodnja prerade drva za prva tri mjeseca u odnosu na isti period lani ima indeks 70,5. U prošloj godini bilo je 8.666, dok je u drugom mjesecu ove godine bilo 7.606 zaposlenih.

Kada je riječ o izvozu, prema podacima Uprave za indirektno oporezivanje BiH, iz FBiH je u prošloj godini izvezeno 245.230.203 KM drveta i proizvoda od drveta, iz BiH 429.813.429 KM. Uvoz drveta i proizvoda od drveta u FBiH lani iznosio je 150.433.104 KM, u BiH 232.567.541 KM. Izvoz namještaja FBiH za 2008. godinu iznosio je 81.374.372 KM, dok je iz BiH, istom periodu izvezeno 126.920.503 KM. Tokom prošle godine u FBiH uvezeno je 110.814.602 KM namještaja.

Najviše se izvezio namještaj za trpezarije i dnevne sobe, kuhinje, stolice i spavaće sobe. U odnosu na ukupan izvoz drveta i proizvoda od drveta, na rezanu građu otpada 18,8 odsto, ogrijevno drvo 5,7 odsto, dok izvoz pilotine i drugog otpada iznosi pet odsto. Kad je riječ o uvozu proizvoda od drveta, najviše se uvoze razne vrste

ploča koje se koriste u proizvodnji namještaja (40 odsto). Uzrok tome je što nemamo domaću proizvodnju, stoga se ploče uvoze iz Hrvatske, Slovenije, Austrije, Njemačke, Češke, a građevinska stolarija iz Slovenije, Hrvatske, Srbije, Italije i Mađarske. Prema ovim podacima, došlo je do stagniranja uvoza, sa jedne, te povećanja izvoza namještaja, sa druge strane.

Komparativna prednost

Ukupna proizvodnja šumskih sortimenata u februaru ove, u odnosu na isti mjesec prošle, godine manja je za 42 odsto. Proizvodnja sortimenata od četinjača manja je za 34 odsto, listača za 47,5 odsto. Ukupna prodaja šumskih sortimenata u drugom mjesecu ove, u odnosu na isti period prošle, godine manja je za 46 odsto. Prodaja sortimenata od četinjača manja je za 50,5 odsto, listača za 42 odsto. Vidljivo je da je došlo do pada proizvodnje kako u šumarstvu i preradi drveta, tako i u proizvodnji namještaja.

Iako je prisutan pad proizvodnje i u šumarstvu i u drvoju industriji, postoje kapaciteti za povećanje proizvodnje, ali to uveliko zavisi od

pomoći Vlade FBiH, naročito u izvozu finalnih proizvoda i smanjenju izvoza sirovine.

- Šumarstvo i drvna industrija jedna su od naših komparativnih prednosti. Prerada, finalizacija i oplemenjivanje drvnih proizvoda i njihov izvoz trebaju imati prioritet u odnosu na izvoz sirovine. Statistički podaci pokazuju da je proizvodnja u šumarstvu opala i da radi sa oko 70 procenata kapaciteta. Naš rad dodatno otežavaju cijene šumskih sortimenata, koje su veće nego u susjednim državama, čije vlade finansijski pomažu šumarstvo i drvnu industriju. Zaprepašujući je podatak da zemlja koja je uvijek imala mogućnost velikog izvoza, uvozi toliko finalnih proizvoda i poluproizvoda. Izvozom naše sirovine razvijamo susjedne prerađivačke kapacitete. Ukoliko se domaća sirovina želi zaštititi, moraju se izmijeniti carinske tarife, te zaustaviti trgovački lobi - kazao je Midhat Ahmetović, direktor ŠPD Bosansko-podrinjske šume i potpredsjednik Grupacije.

Zakon o šumama

Vezano za kreiranje i donošenje prednacrt zakona o šumama, Vlada FBiH je formirala radnu grupu, koja je, kako je kazao Aziz Klisura, savjetnik za iskorištavanje šuma u Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, u prednacrt zakona uvrstila sve prijedloge relevantnih institucija za ovu oblast. Prema riječima Lukše Šoljana, direktora drvnog klastera, Zakon se ne može donositi bez strategije razvoja drvoprerade i šumarstva. Nužno je izraditi i usvojiti strategiju koja će biti harmonizirana sa Republikom Srpskom. Predloženo je i usvajanje EU-standarda za šumarstvo i drvnu industriju, koji su preuzeti iz zemalja okruženja, a koje provodi Institut za standardizaciju BiH.

Održana Skupština P/GFBiH

Predloženo smanjenje fiskalnih davanja

Godišnja sjednica Skupštine P/GKFBiH održana je 23. aprila u Mostaru. Osim zastupnika, prisustvovali su i Velimir Kunić, ministar Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta, Desnica Radivojević, ministar trgovine u Vladi FBiH, Stipe Buljan, sekretar Ministarstva energije, rudarstva i industrije FBiH, te Radovan Vignjević, savjetnik premijera Vlade FBiH.

Razmatrani su i usvojeni izvještaji o radu Komore u poslovnoj 2008. godini, te godišnji program rada i finansijski plan za 2009. godinu. U okviru tematskog dijela sjednice, raspravljalo se o

Tokom maja se očekuje i prijem članova Grupacije kod premijera i resornih ministara, na kojem će biti riječi o zahtjevima i prijedlozima usvojenim na prošloj sjednici.

Predstavljen Tehnološki centar za drvo - ARTECO

Kompanija ARTISAN, iz Tešnja, je u okviru projekta Excellence in Innovation, podržanog od USAID-a i norveškog ministarstva inostranih poslova, u januaru ove godine osnovala ARTECO Wood Technology Center d.o.o. Tešanj.

ARTECO pruža usluge dizajna, izrade prototipa, rada sa CNC (Computer Numeric Control - kompjuterski upravljana mašina) mašinama, mašinama za obradu drveta, završne obrade, pripreme, sušenja sirovina, pomoć pri izvozu finalnih drvopreradačkih proizvoda, obuka u korištenju tehničke dokumentacije. Preduslov za značajan rast i razvoj drvopreradačke industrije predstavlja uvođenje savremenih CAD (Computer Aided Design - kompjuterski podržano projektovanje) i CAM (Computer Aided Manufacturing - kompjuterski podržana proizvodnja) sistema u radu drvopreradača i kontinuirani program obuke radne snage u sticanju specijalizovanih znanja i vještina.

ARTECO saraduje sa visokoškolskim institucijama kao što su arhitektonski fakultet, mašinski fakultet, akademija likovnih umjetnosti.

Prema riječima Ismara Alagića, direktora Tehnološkog centra za drvo, programi obuke i pružanja usluga koje nude zasnovani su na konkretnim primjerima primjene novih tehnologija i naučnih saznanja u konkretnim radnim uslovima drvopreradačke firme.

Selma DŽINIĆ

ekonomskim mjerama za prevazilaženje ekonomske krize u FBiH i BiH.

Prihvaćeni su svi prijedlozi mjera rukovodstva Komore i zastupnika u Skupštini, koji će, prema riječima Jage Lasića, predsjednika P/GKFBiH, biti uobličeni u materijal koji će biti dostavljen svim razinama vlasti.

Uz ostalo, zaključci se odnose na smanjenje fiskalnih davanja, uvođenje niže stope PDV-a, te smanjenje poreza za 3,5 odsto, čime bi se izjednačili s RS-om, odnosno stvorili jedinstven ekonomski prostor.

Amela KEČO

Mreža energetske efikasnosti u industriji

Piše: Mr. Nafija
ŠEHIĆ- MUŠIĆ
n.sehic@kfbih.com

Sigurnost snabdijevanja energijom i smanjenje negativnih efekata upotrebe dominantnih fosilnih goriva u svjetskoj energetskoj politici postali su ključni prioriteti

U cilju razumijevanja potrebe za postojanjem i organiziranjem Mreže energetske efikasnosti u industriji (MEEI) treba razmotriti korelaciju između energetske efikasnosti i industrije, s obzirom na to da je riječ o najsnažnijem i finansijski najdjelotvornijem načinu postizanja ciljeva održivog razvoja. Instrumenti postizanja energetske efikasnosti orijentirani su na postizanje čistijeg okoliša i veću industrijsku konkurentnost.

Iako energetski najefikasnija regija u svijetu, Evropa još uvijek troši 20 odsto više energije nego što može ekonomski opravdati. Ovaj podatak je jasan pokazatelj da u Evropskoj uniji postoje značajni tehnički i ekonomski potencijali za uštedu energije, koji se ne ispunjavaju zbog brojnih barijera, koje sprečavaju pomak tržišta prema energetski efikasnijim tehničkim rješenjima.

Ušteda električne i toplotne energije

Uprkos niskoj potrošnji energije po stanovniku, BiH je veliki rasipnik energije. Podaci pokazuju da BiH koristi gotovo 40 odsto manje energije od prosjeka zemalja jugoistočne Evrope, tri puta manje od 25 zemalja Evropske unije i gotovo 40 odsto manje od svjetskog prosjeka.

Trošimo veliku količinu energije po jedinici društvenog proizvoda, gotovo pet puta više od 25 država Evropske unije i 2,5 puta više od svjetskog prosjeka. Stoga je potrebno naći nove pristupe u razvoju energetskog sektora, koji će, uz ostalo, odgovoriti i na pitanje: Kako povećati energetsku efikasnost u industriji?

Određivanje potencijala dobiti energetske efikasnosti u industriji, odnosi se prvenstveno na uštedu električne i toplotne energije. Za dobijanje realnih potencijala potrebno je istražiti sve segmente (preliminarno se mogu dati samo načelne procjene), jer kod industrijskih sektora postoje velike razlike u načinu korištenja i uštede energije.

Primjenjive metode su ovisne o prirodi procesa. Najveći potencijali se javljaju u uštedi toplotne energije, prioritarno u korištenju „otpadne“ toplote, gdje se mogu postići uštede i do 30 odsto. Ušteda električne energije može se postići raznim mjerama u potrošnji i zahvatima na trošilima.

Kada je riječ o BiH, kao zemlji u tranziciji, jedan od problema sa kojim se industrijski sektor susreće je niska razina efikasnog korištenja energije. Osim neodgovarajuće, devastirane i često zastarjele tehnologije, najveća prepreka ostvarenju povećanja energetske efikasnosti je nedostatak organiziranog pristupa, savremenih saznanja i razmjene informacija. Sveobuhvatan pristup problemu povećanja energetske efikasnosti u industriji traži sposobnost promatranja cjelokupne situacije i okupljanje svih raspoloživih sredstava u cilju poboljšanja sektora na državnom nivou. Globalni uvid u to područje, na međunarodnoj razini, pokazuje da novije inicijative, pokrenute u razvijenim zemljama, usmjeravaju pažnju na specifičan i djelotvoran pristup problematiki energetske efikasnosti u industriji. Konkretno, na uspostavi mreže industrijske energetske efikasnosti. To znači da bi odgovor na postavljeno pitanje o tome kako povećati energetsku efikasnost u industriji, mogao glasiti - formiranjem mreže energetske efikasnosti u industriji.

Mreža industrijske energetske efikasnosti predstavlja metod povećanja energetske efikasnosti u sektoru industrije, na državnom nivou. To je istovremeno alat za provođenje mjera energetske efikasnosti, definisanje energetskih indikatora u industriji i podizanje svijesti i kompetentnosti u kompanijama industrijskog sektora.

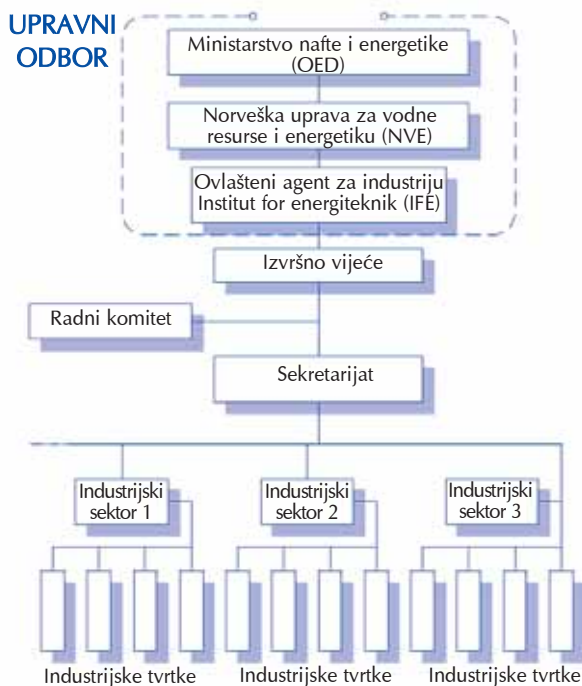
Takva mreža, kao informacijska, organizaciona i nadgledajuća struktura, omogućuje kvalitetno sagledavanje ukupne energetske situacije u industrijskom sektoru na državnoj razini, procjenu stanja u cjelini i kod pojedinih grupa većih potrošača energije, te na osnovu prikupljenih informacija visoke pouzdanosti može ostvariti najprikladniji pristup rješavanju problema. U svojoj razvijenijoj fazi, takva bi struktura bitno utjecala na podizanje kvalitete i povećanje energetske efikasnosti u industrijskom sektoru.

Evropska iskustva

U direktnoj vezi je i provođenje energetskih pregleda (audita) u industrijskim postrojenjima, koje se pokazalo djelotvornom mjerom povećanja energetske efikasnosti. Bazira se na praćenju i analizi korištenja toplotne i električne energije za razne kategorije potrošača: rasvjetu, elektromotorne pogone, ventilatore i pumpe, sisteme komprimiranog zraka i pare, te ostale proizvodne procese karakteristične za pojedina industrijska postrojenja.

Ideja mreže industrijske energetske efikasnosti zasnovana je na norveškoj inicijativi, koja predstavlja razvoj kanadskog industrijskog programa u evropskim uslovima. Norveški Institut za energetsku

tehnologiju (IFE - Institutt for energiteknikk, iz Kjellera), po ovlaštenju norveške vlade, razvio je i primijenio koncept energetske mreže, dokazavši njenu svrshodnost (slika 1, organizacija norveške mreže energetske efikasnosti u industriji -IEEN). Glavni cilj norveškog IEEN-a je povećanje sposobnosti industrijskih kompanija da donose pravilne odluke o pitanjima energetike i okoliša. Strategije odabrane za postizanje tog cilja zasnovane su na nekoliko ključnih aktivnosti: informiranje i motiviranje, energetske menadžment i metode potpore u energetske analize, usporedne statistike i benchmarking specifične potrošnje energije, pilot i demonstracijski projekti, izrada studije sektora i tehnologija, te obuka i osposobljavanje.

Organizacija norveške mreže energetske efikasnosti u industriji (studija EES - modul 12).

U početku su IEEN-u pristupila tri industrijska sektora. Danas je 12 sektora i oko 500 individualnih kompanija, koje predstavljaju više od 60 odsto svih stacionarnih potrošača energije u Norveškoj. IEEN je dio nacionalnih energetske programa i u potpunosti je financiran od države. Različite mjere poticanja rasta energetske efikasnosti vrše se u okviru tog programa. Institut IFE je opunomoćeni predstavnik programa za industriju, kao i partner odgovarajućih institucija u razvoju sličnih mreža u evropskim zemljama. U organizaciji IFE-a, koncept mreže IEEN predstavljen je 1996. godine u Poljskoj, kasnije je ideja predstavljena u Austriji, Grčkoj, Portugalu i Španjolskoj.

Nakon više od pet godina kontinuiranog djelovanja (od čega se prve dvije odnose na pilot projek-

te), rezultati su pokazali da je većina sektora bitno smanjila specifičnu potrošnju energije. Energetska efikasnost stavljena je svugdje na dnevni red i ozbiljno je shvaćena u svim sektorima koje obuhvata IEEN. Informacijski jaz između industrije i državnih tijela, te isporučilaca energije je znatno smanjen.

Stanje u susjednim zemljama

Energetska efikasnost jedan je od strateških ciljeva nacionalne energetske politike definirane u postojećoj Strategiji energetske razvoja Hrvatske, koja troši oko 20 odsto više energije po jedinici BDP-a nego EU. Zato je nužna promocijska i obrazovna aktivnost. Neophodno je „oživljavanje“ programa Mreža industrijske energetske efikasnosti (MIEE), provođenje energetske audita, benchmarkinga, širenje informacija o najboljoj praksi i sl.

Mreža EE u Srbiji formirana je 2002. i do 2006. godine postojala je kao projekat Agencije za energetske efikasnost Srbije. Od 2006. godine egzistira kao zaseban i nezavisan sektor pri Inovacionom centru Mašinskog fakulteta u Beogradu i obuhvata razmjenu informacija o najboljim tehnologijama ili iskustvima u oblasti energetske efikasnosti, te organizaciju simpozija, seminara, radionica, izradu usporedne energetske statistike i indikatora potrošnje energije, promociju finansijskih mogućnosti za realizaciju projekata energetske efikasnosti, upoznavanje sa potrebama i mogućnostima za korištenje programa za praćenje potrošnje energije i za energetske menadžment, kao i različite druge inicijative i aktivnosti u oblasti unapređenja energetske efikasnosti.

Kada je riječ o potrošnji energije u industriji BiH, smatra se neophodnim pokretanje Mreže industrijske energetske efikasnosti na nivou države, po uzoru na evropske zemlje, sa ciljem smanjenja potrošnje. Zbog specifičnih uslova u BiH, preporučuje se uključivanje, osim industrije, javnog i uslužnog sektora. Osnovni ciljevi MEEI u BiH bili bi: racionalizacija toplotne i električne energije prvenstveno u industrijskom sektoru; ostvarenje neposrednijeg kontakta između industrijskih kompanija, proizvođača energije, konsultantskih organizacija i stručnjaka, te državnih, entitetskih i lokalnih institucija, sa zajedničkim interesom povećanja energetske efikasnosti; koordinacija između sektora industrije, usluga i dijela javnog sektora; povezivanje naučno-stručnih ustanova (instituti, fakulteti) iz različitih sektora oko pitanja energetike; međunarodna saradnja i uključivanje stručnjaka iz BiH u rad evropskih mreža industrijske energetske efikasnosti.

Formiranje MEEI u BiH podrazumijeva multidisciplinarni pristup u prihvatanju i primjeni normativa EU, uzimajući u obzir specifikum postojeće industrije u BiH i uključujući kako institucije sistema tako i kompanije.

Proizvodi sa eko-predznakom

Odabrano grafičko rješenje ekološke oznake predstavlja stiliziranu kombinaciju simbola jabuke i planete Zemlje sa eko-sloganom "Prijatelj okoliša", a njime se Federacija BiH priključila sustavu dodjele oznake koja pridonosi očuvanju okoliša

Ekološka oznaka kao tzv. mekani instrument politike zaštite okoliša izravno je usmjerena na tržište s ciljem pružanja krajnjem potrošaču vjerodostojne informacije o ekološkim karakteristikama

proizvoda. Na natječaj Federalnog ministarstva okoliša i turizma pristiglo je 57 radova. Povjerenstvo za odabir grafičkog rješenja eko-oznake i eko-slogana je odlučilo je da prva nagrada pripadne autoru koji je predložio stiliziranu kombinaciju simbola jabuke i planete Zemlje. Druga nagrada dodijeljena je autoru eko-oznake i slogana "Čisto BiH", dok je treća pripala autoru rada "Cvijet okoliša", sa istovjetnim sloganom.

Dodjela eko-oznake temelji se na unaprijed postavljenim kriterijima koje propisuje pravilnik o eko-oznakama i načinu upravljanja. Dodjeljivat će se proizvodima koji imaju odgovarajuću kvalitetu sa stajališta zaštite okoliša tijekom cjelokupnog ciklusa proizvoda i označava proizvod koji u odnosu na srodne ili iste ima smanjeni utjecaj na okoliš.

Federalno ministarstvo okoliša i turizma planira provesti javnu kampanju kojom bi se dodatno razvila svijest o ekološkoj prihvatljivosti kao "dodatnoj kvaliteti" proizvoda koju jamči eko-oznaka.

Mira IDRIZOVIĆ

In memoriam

Mustafa Omanović, profesor emeritus Univerziteta u Sarajevu i dugogodišnji profesor na Fakultetu za metalurgiju i materijale i Mašinskom fakultetu Univerziteta u Zenici

U Zenici je 7. aprila preminuo prof. dr. Mustafa Omanović. Ime i djelo profesora emeritusa, dvostruko-kog doktora nauka, ostaje u trajno naslijeđe kao dobrobit generacijama koje dolaze.

Privredna / Gospodarska komora FBiH imala je čast da surađuje sa cijenjenim profesorom pri izučavanju okolinskih pitanja, pri čemu je, kao ekspert UN-a za održivi razvoj i okoliš i predsjednik Balkanske asocijacije za zaštitu okoliša, dao svoj doprinos početnim koracima uvođenja okolinskog upravljanja, kao programske odrednice u radu Komore.

Neumorno radeći kao preteča današnjim aktivnostima održivog razvoja i zaštite okoliša, konstatirajući "da je održivi razvoj strategija budućnosti", u priručniku Prilog Strategiji održivog razvoja u BiH zapisao je: "Zaštita prirode i unaprijeđenje životne sredine ne smije biti briga samo političara i znanstvenika. To je moralna obaveza svakog čovjeka i svih ljudi zajedno."

Izražavajući zahvalnost za učinjena djela, zaposleni u Komori će ga pamtit, ne samo kao stručnjaka nego kao prijateljski raspoloženog i dragog čovjeka.

Forbes

BiH na 119. mjestu po uslovima za biznis

Prema rang-listi američkog nedeljnika Forbes, BiH je zauzela 119. mjesto od 127 zemalja po uslovima za poslovanje u ovoj godini. Od zemalja iz regiona, Crna Gora je na 74., Makedonija na 51., Hrvatska na 50., Slovenija na 36. mjestu, dok su Albanija i Srbija zauzele 77., odnosno 82. mjesto.

Danska je, drugi put uzastopno, proglašena najboljom državom za biznis, drugo mjesto pripala je SAD, a treće Kanadi.

Među prvih deset najprivlačnijih zemalja za biznis su i Velika Britanija, Švedska, Hong-Kong, Australija, Novi Zeland i Norveška, koji su se prvi put našli među top deset zemalja.

Najveće promjene u odnosu na prošlogodišnji rang ostvarili su Ujedinjeni Arapski Emirati i Malezija.

Velike promjene zabilježili su i Novi Zeland, koji je napredovao sedam pozicija, i Jordan, koji se sa prošlogodišnjeg 33. popeo na 28. mjesto.

"Istraživanje nije priča o najvećem rastu BDP ili najnižoj stopi nezaposlenosti, već pokušaj da se utvrdi dinamičnost svjetske ekonomije i pomogne investitorima i kompanijama da planiraju investicione aktivnosti", navodi se u komentaru Forbesa.

Cijene

Lijekovi jeftiniji nego u regiji

Cijene lijekova u BiH regulirane su na nekoliko načina i to ostavlja prostora za nejednake kriterije u donošenju cijena po entitetima i kantonima. U Bosnalijeku ističu kako poštuju referalne cijene, koje je utvrdilo Federalno ministarstvo zdravlja još 2006. godine. Vjeruju da je to najbolji sustav reguliranja cijena, kojim se osigurava da cijene lijekova budu niže nego u regiji, ali ne dopušta dumping cijene, kojima se nekada koriste strani proizvođači kako bi ugrozili poziciju domaćih.

Prema riječima Edina Arslanagića, direktora Bosnalijeka, to je sustav koji je najbolji kontrolor cijena na tržištu.

Associated Press

Nezaposlenost u BiH najveća u Evropi

Stopa nezaposlenosti u BiH, koja trenutno iznosi 43 odsto, ima tendenciju rasta i jedna je od najvećih u Evropi, navodi se u komentaru američke agencije Associated Press. U tekstu se ističe da je privreda BiH u ruševinama i 14 godina nakon rata, te da eksperti upozoravaju da bi se mogla pogoršati ove i naredne godine, kada će se svjetska recesija obrušiti na region.

Svjetska banka dala je u svom izvještaju "sumornu sliku" privrede u BiH, ukazujući na rastuću nezaposlenost, smanjen izvoz i manji priliv novca iz inostranstva od članova porodice.

Kao i druge zemlje u tranziciji, BiH će iskusiti drastičan pad stope rasta, predviđa Svjetska banka, dodajući da se ove godine može očekivati stvarni pad društvenog bruto proizvoda za 70 odsto ili više.

Samo u posljednja dva mjeseca posao je izgubilo 6.500 ljudi. Zvaničnici upozoravaju da 43 odsto nezaposlenih uključuje i takozvanu sivu ekonomiju, ali da je stopa, kada se sve izračuna, opet tri puta veća nego u SAD.

Problem u BiH je što su beneficije za nezaposlene jednako rijetke kao i radno mjesto. Ljudi koji izgube posao imaju pravo na zdravstveno osiguranje za cijeli period bez posla, ali i samo 133 dolara mjesečno beneficija za nezaposlene, čija se uplata prekida nakon šest mjeseci.

"S obzirom na to da je siva ekonomija orobila kasu poreza na prihod, poslodavci moraju da plate visoke sume za socijalnu i zdravstvenu zaštitu, odnosno čak 68 odsto na svaku platu zaposlenog", dodaje se u tekstu. Ipak, čini se da više građana radi nego što to pokazuju zvanični podaci, navodi AP. Iako je u gradovima situacija relativno dobra i kriza se na ulicama ne vidi, na selu se mogu vidjeti scene istinskog siromaštva.

Odlazak mladih ljudi u inostranstvo takođe je uticao na privredu. Takođe se ističe da oko 550.000 državljana BiH živi u inostranstvu.

"Oni šalju novac kući u iznosu od 23 odsto od društvenog bruto proizvoda. Sada se vraćaju kući iz SAD ili zemalja Zapadne Evrope, jer su tamo izgubili posao", podsjeća američka agencija.

Razgovarala:
Amela Kečo,
dipl. prav.
a.keco@kfbih.com

Rudnik mrkog uglja Kakanj

Čovjek - središte menadžerskog upravljanja

U historijskim dokumentima Kakanj se prvi puta pominje 1392. godine, ali je grad u današnjem smislu počeo nastajati otvaranjem rudnika 1902. godine. Tako se, zahvaljujući rudarstvu, na obalama Bosne i Zgošće u centralnom dijelu sarajevsko-zeničke kotline razvio Kakanj. U neposrednoj blizini ovog grada nalazi se i Kraljeva Sutjeska, stolno mjesto bosanskih kraljeva

Bezbroj je razloga zbog kojih treba doći u ovaj grad, ali povod je posjeta kompaniji za koju s pravom možemo reći da je sinonim bh. rudarstva - Rudniku mrkog uglja Kakanj.

Bušenje - jedna od faza eksploatacije

Već na ulazu u zgradu uprave Rudnika, susretljiva lica uposlenika i neizbježni pozdrav SRETNO. To je riječ dobrodošlice svih rudara i zato i u ovom gradu, rudarskom Kaknju, takav doček.

Našeg sagovornika Mirsada Jašarspahića, generalnog direktora Rudnika mrkog uglja Kakanj, zamolili smo da se prisjeti svojih početaka u rudniku?

- Mogu reći da imam dva početka u Rudniku - zvanično kao generalni direktor u ovom kolektivu radim od juna prošle godine. Jedanaest godina ranije počeo sam raditi u Tvornici rudarske opreme Rudstroj i već je po ovom nazivu uočljiva

neraskidiva veza između Rudnika i Tvornice. Osjećaj je kao da sam uvijek radio u Rudniku, jer je Rudstroj privatiziran kao kćerka Rudnika. Početak o kojem pitate imao je svoje specifičnosti, a prvenstveno se to odnosi na promjene koje donose novi ljudi, novi menadžment. Promjene su teške i početak nije bio lagan, ali je postojala spremnost da prihvatim i savladam takav izazov. Mislim da sam uspio i danas sam bogatiji za jedno značajno iskustvo.

Rijedak je primjer da mlad i obrazovan čovjek bude imenovan na poziciju prvog čovjeka kompanije. Koliko ove činjenice imaju prednosti kada je u pitanju rukovođenje?

- Mladi ljudi donose nova znanja, žele primjenjivati nove tehnologije, spremniji su na prihvatanje poslovnih rizika, u rukovođenju daju prednost mladim ljudima, ali i iskusnijim kadrovima koji prihvataju trendove koji su u skladu sa promjenama. Vrijeme u kojem živimo, a koje priznaje usvajanje i prihvatanje novih tehničko-tehnoloških dostignuća, novih oblika upravljanja ljudskim potencijalima i spremnost na beskompromisnu tržišnu utrku, traži mlade ljude i to je svakako prednost u rukovođenju.

Sudeći prema rezultatima poslovanja, a uvažavajući značaj „crnog blaga“, za industriju, može se reći da imate jasnu viziju za budućnost. Možete li se složiti s ovom konstatacijom?

- Da nisam imao poslovnu i menadžersku viziju vjerovatno se ne bih ni prijavio na konkurs za izbor generalnog direktora Rudnika. Bez razvoja ne može opstati nijedna kompanija, a energetski potencijali ove zemlje su neupitni i tu kakanjski Rudnik ima značajne rezerve. Budućnost Rudnika je definirana aktivnostima koje se vode na restrukturiranju energetskog sektora i ujedinjavanju rudnika Federacije BiH sa Elektroprivredom BiH, a mi smo formirali timove koji rade na srednjoročnim i dugoročnim planovima razvoja. Mrežno (intranet) uvezujemo udaljene proizvodne pogone, uvodimo ISO standarde za kvalitet i okoliš. Moderna i savremena oprema

koja će rudarski rad humanizirati i učiniti znatno sigurnijim naše je opredjeljenje, koje se već realizira investicijskim aktivnostima pokrenutim u posljednjim mjesecima. To je izgradnja pretovarnog sistema za transport uglja željeznicom, čime se smanjuju troškovi sadašnjeg kamionskog transporta. Zatim, nabavka mašine za otvaranje podzemnih rudarskih prostorija, koja će biti otplaćena smanjenjem troškova za industrijski eksploziv. Potom, jedan hidraulični bager, čime će se izbjeći troškovi kooperanta, a otplaćivati bager. Tu je i nova metanometrijska centrala za indiciranje opasnih jamskih plinova. Sve su ovo investicije za koje su tenderi završeni ili su pri samom kraju. Uradili smo i projekat za mini-hidrocentralu, snage do dva MW, a koju ćemo graditi u okviru hidrotehničkih objekata za odlagalište čvrste jalove mase. Počinjemo sa izgradnjom rezervnog napajanja električnom energijom pogona za podzemnu eksploataciju uglja.

Poslovnost i uposlenost se vidi. Porazgovarali smo i s rudarima. Sa Vašeg stanovišta, koliko uspjeh jedne kompanije, kao što je Rudnik mrkog uglja Kakanj, zavisi od odabira kadrova i predanosti poslu?

- Treba reći da radnici Rudnika proizvode 1,2 miliona tona uglja na godišnjem nivou, od čega 95 odsto završava u Termoelektrani Kakanj, čiji su kapaciteti projektovani prema karakteristikama kakanjskog ugljenog ležišta. O odabiru kadrova već sam govorio, ali je veoma važno da u središtu menadžerskog interesovanja na svim nivoima bude čovjek, odnosno neposredni izvršilac na svakom radnom mjestu. U kompaniji kakva je Rudnik, gdje radi više od 2.000 ljudi, to izgleda teško, ali za mene je to najvažniji faktor uspjeha. Dakle, čovjek na prvom mjestu, a posebno vrednovanje njegovih rezultata rada. Mi smo u decembru prošle godine, prvi puta poslije više decenija, uveli priznanja za najboljeg radnika u podzemnoj i površinskoj eksploataciji uglja. Dodijelili smo im novčane nagrade od po 1.000 KM i na taj način počeli vraćati one istinske vrijednosti koje društvo treba priznavati, a prekinuli smo praksu dodjeljivanja priznanja funkcionerima, koja su u stvari sami sebi svrha.

U martu ste imenovani u Upravni odbor Privredne / Gospodarske komore Federacije BiH. Smatrate li da se u okviru komorskog sistema mogu bolje zaštititi interesi rudnika, odnosno isti promovirati?

- Komora bolje od bilo koje institucije ili organizacije može promovirati i zastupati interese rudnika uglja. Mi nemamo strukovno udruženje, a Komora može biti organizacija koja će preuzeti ingerencije jedne takve organizacije. Komora može biti glasnogovornik federalnog rudarstva u

Mirsad Jašarspahić

nizu strateških opredjeljenja bitnih za rudnike, a na taj način i za energetska politiku države. Ono što danas ne mogu rudnici pojedinačno, Komora u ime njih može istupiti u javnosti i komunikacijom prema zakonodavnoj i izvršnoj vlasti, bankama, međunarodnim izvorima finansiranja... U svakom slučaju, inicijativa treba ići od rudnika uglja, mi smo tu prepoznali mogućnosti, a odnos Rudnika Kakanj i Komore sigurno će dobiti potpuno novu dimenziju kroz naše aplikacije, koje ćemo usmjeriti prema njoj.

Neizbježno pitanje u posljednje vrijeme jeste ono o ekonomskoj krizi. Da li je njen uticaj prisutan u poslovanju rudnika?

- Kriza se osjeća u Rudniku i to kroz mjere koje provodimo da bi se smanjila nepotrebna potrošnja, racionalnije proizvodilo i više štedilo. I dobavljači različitih roba i usluga indirektno na nas prenose krizu zahtijevajući sigurne izvore i rokove plaćanja, ali ekonomska kriza na rudnike može značajno utjecati samo ako dođe do ekstremnih poremećaja na tržištu električne energije. Tada je moguća uzročno-posljedična reakcija koja može poremetiti naše poslovne tokove. Ne vjerujem da će se to desiti jer najtraženija roba u svijetu je energija, a ona između ostalog dolazi i u uglju.

Hvala na razgovoru i recite ima li nešto što nismo obuhvatili ovim razgovorom, a za što smatrate da bi bilo važno istaći?

- Grijeh je dopustiti da i jedan dan prođe, a da se nešto novo ne nauči i ne spozna. To je princip kojeg preporučujem i na kojem funkcioniram.

U narednom izdanju Glasnika predstaviti ćemo kompaniju „Weltplast“, d.o.o. Posušje.

Pravni okvir i ekonomska sadržina

Imovinu uređuje imovinsko pravo i označava skup prava i obaveza koji pripadaju određenom vlasniku. Stoga za objekt uvijek ima neki predmet, ljudsku radnju, osobno dobro ili proizvod ljudskog duha, čija se vrijednost može izraziti u novcu i koji se pravno može prenositi sa jednog vlasnika na treća lica

Piše: prof. dr.
Jozo Sović

Pojmovi "imovina" i "vlasništvo" su sinonimi, dok je "intelektualno vlasništvo" imovina intelektualca (umnog tvorca).

U ekonomskom poimanju, svojina se vezuje za poslovno korištenje, odnosno prisvajanje stvari, tj. elemenata reprodukcije dobara i predmeta za potrošnju. Suština svojine je u poslovnom (ekonomskom) iskorištavanju stvari kao upotreb- nih dobara za podmirenje ljudskih potreba. To je ekonomsko prisvajanje (vlasništvo). Prisvajanje je proizvodno-poslovni proces i društveno-ekonomski odnos, sa svrhom stvaranja vrijednosti, koja se može finansijski izraziti.

Pravno, svojina je pojam za pravno izražavanje, fiksiranje i zaštitu prava vlasništva u smislu prisvajanja (po osnovu rada) i iskorištavanja materijalnih i nematerijalnih dobara.

Pravnim propisima se fiksira svojina kao ekonomsko prisvajanje, tj. kao društveni i proizvodno-poslovni odnos. Pravni propisi su u ovom pristupu izraz postojećeg društveno-poslovnog procesa prisvajanja. Sa druge strane, oni na njega djeluju reverzibilno, pravnom normom ga štite i osiguravaju mu konstituciju i mogućnost uvećavanja. Dolazi do izražaja ukupnost pravnih instituta i odredbi, koje regulišu pravo vlasništva. Pravni instituti su inkorporirani u ustavna dokumenta, potom su detaljnije razrađeni zakonskim i podzakonskim propisima u okvirima imovinskog prava.

Imovinu uređuje imovinsko pravo i označava skup prava i obaveza koji pripadaju određenom vlasniku. Stoga imovinsko pravo za objekt uvijek ima neki predmet, ljudsku radnju, osobno dobro ili proizvod ljudskog duha, čija se vrijednost može izraziti u novcu i koji se pravno može prenositi sa jednog vlasnika na treća lica.

Zaštita poslovno-pravnih subjekata

Privredno društvo je formalizirani organizacijski poslovno-pravni subjekt. Osniva se s racionalnom motivacijom profitne orijentacije, uključujući i zaštitu prava dioničara, zastupanje njihovih interesa i ostvarivanje zajedničkih ciljeva ekonomskog i socijalnog karaktera. Poslovanje se zasniva na materijalnim i ljudskim resursima.

Intelektualac je osoba koja misli vlastitim moz-

gom i koja svoje znanje pretvara u vrijednost, prepoznatu kao intelektualno vlasništvo. S tim u vezi, uzimaju se u razmatranje elementi prava intelektualne svojine i njihova povezanost sa ostvarivanjem vrijednosti u savremenom pravnom i poslovnom okruženju. Zaštita prava intelektualnog vlasništva sve više postaje značajno pitanje u savremenom dobu elektronskog i informatičkog poslovanja, te razmjene vrijednosti na daljinu, bez neposrednog prisustva vlasnika i suvlasnika.

Intelektualno vlasništvo je roba koju treba pravno urediti i zaštititi u cilju konvergencije sa međunarodnim standardima i konvencijama, koje utvrđuju Svjetska trgovinska organizacija (WTO) i Evropska unija (EU). Implementacija takvih tendencija nalazi potvrdu u uvođenju jedinstvene evropske valute 12 zemalja članica Evropske valutne unije (EVU). Od 1. januara 2002. godine, oko 300 miliona Evropljana ima zajednički novac, koji olakšava i osigurava nesmetanu razmjenu vrijednosti između poslovno-pravnih subjekata zemalja članica EU. Zajednička valuta, uz ostalo, olakšava i razmjenu specifičnih proizvoda kao što su intelektualna prava.

Tri oblika intelektualnog kapitala

Standardizacija i kodifikacija intelektualne svojine dovodi se u korelativnu vezu s tržišnom pozicijom poslovnih subjekata, odnosno ima za cilj suzbijanje nelojalne konkurencije na otvorenom tržištu. Potrebno je stvoriti konvergentnu pravnu regulaciju intelektualnog kapitala (nevidljive aktive) oličene u fenomenima: industrijske svojine, autorskog prava i autorskog djela.

Industrijska svojina se definiše kao "pravo koje regulira konkurentne odnose na tržištu". Pod pravom industrijske svojine podrazumijevaju se: patentno (pronalazačko) pravo, uključujući i pravo autora tehničkih unapređenja; žigovno pravo; pravo industrijskih uzoraka i modela; pravo zaštite geografskih oznaka porijekla robe / dobara; pravo znakova kvaliteta i pravo zaštite od nelojalne konkurencije.

U međunarodnim relacijama, pravo industrijske svojine je uređeno konvencijama donesenim u okviru Pariske unije za zaštitu industrijske svojine.

Osnovna konvencija za zaštitu industrijske svojine nastala je 1883. godine, a uz nju egzistiraju i: Madridski aranžman o međunarodnom registriranju fabričkih i trgovačkih žigova (1891.); Madridski aranžman o suzbijanju lažnih oznaka porijekla robe (1891.); Haški aranžman o međunarodnom deponovanju industrijskih uzoraka i modela (1925.); Ničanski aranžman o međunarodnoj klasifikaciji proizvoda i usluga, na koje se primjenjuju fabrički i trgovački žigovi (1957.) i

Lisabonski aranžman o zaštiti i međunarodnoj registraciji znaka porijekla (1958.).

Autorsko pravo regulira odnose u vezi sa stvaranjem autorskih djela (književnih, naučnih, umjetničkih...). Prvi Zakon o autorskom pravu donesen je u Engleskoj (1709. - Copyright Act).

Pozitivno autorsko pravo, uobičajeno, priznaje zaštitu moralnog i imovinskog prava autora svih vrsta književnih, naučnih i umjetničkih djela. Moralno pravo (pravo na priznanje autorstva, pravo objavljivanja i poštovanja djela i autora i pravo poklanjanja) je vječno, dok je imovinsko pravo (pravo korištenja autorskog djela) priznato za života autora i 50 godina poslije njegove smrti — njegovim nasljednicima (50 godina od objavljivanja djela). Za neke kategorije autorskih djela (djela primijenjene umjetnosti, fotografska djela) zaštita traje samo 25 godina od datuma objavljivanja.

Autorsko pravo se stiče bez ikakvih formalnosti, pod uvjetom da se radi o originalnoj duhovnoj tvorevini. Izvorno autorsko pravo se priznaje samo pravim intelektualnim tvorcima — fizičkim osobama, dok pravne osobe mogu biti samo nositelji autorskog prava (izvedeno pravo).

Za korištenje autorskog djela, osim izuzetaka (osobna i školska upotreba), potrebno je autorovo odobrenje. Prenošenje autorskog prava vrši se ugovorom u kojem se navode uvjeti korištenja djela, posebice visina i način plaćanja naknade. Autorsko pravo je zaštićeno građansko-pravnim i krivično-pravnim sankcijama.

Autorsko djelo je individualna intelektualna tvorevina, koja je učinak autorovih osobnih intelektualnih napora, konkretiziranih u određenoj formi. Sama ideja ne uživa autorsko-pravnu zaštitu, već samo materijalizirana forma te ideje. Materijaliziranjem djela u određenom obliku tvorca stiče punu autorsku i pravnu zaštitu na to djelo, pri čemu nije nužno da forma ima svoj oblik i trajni karakter. Primjerice, kod govornih ostvarenja (predavanja) dovoljno je usmeno izlaganje, kod muzičkog stvaralaštva prihvata se izvođenje.

Pravo industrijske svojine, autorsko pravo i autorsko djelo imaju zajednički element koji ih integrira u jedinstveno „pravo intelektualne svojine“, pa je u tom kontekstu definirana pravna zaštita intelektualnog vlasništva. Objekti zaštite su: intelektualni (nematerijalni, duhovni) proizvodi / dobra; poslovna / ekonomska funkcija tih proizvoda; finansijska korist od eksploatacije objekta zaštite, koja pripada subjektu zaštite.

Svojina je poslovno-pravni odnos, u kojem vlasnik stiče pravo prisvajanja zaštićenog nematerijalnog proizvoda. Prisvajanje se efektuira kao finansijski učinak, tj. zarada, što se u poslovnim knjigama evidentira i bilansira kao nematerijalna aktiva. Pravo intelektualnog vlasništva uređuje odnose prisvajanja nematerijalnih vrijednosti, pri čemu se odnosi vlasništva ispoljavaju kao prisvajanje ekonomske vrijednosti po osnovu eksploatacije nematerijalne aktive.

Pravo intelektualnog vlasništva kao upotrebna vrijednost

Bitna značajka koncepta prava intelektualnog vlasništva ogleda se u distanciranju od stvarnopravne svojine i uspostavljanju specifične pravne konstrukcije, prilagođene osobenostima intelektualnih dobara. Stvarno pravo polazi od činjenice da držanje pretpostavlja i korištenje stvari u poslovne svrhe. Dokaz tome je fakat da državljanin jedne osobe na konkretnoj stvari znači da je ta osoba i vlasnik te stvari. Ako se stvar razmijeni za drugo dobro, izvršen je prijenos svojine. Ovo se ne može analogijom primijeniti na intelektualna dobra. Nematerijalno dobro posjeduje svaka osoba koja ima znanje i / ili neometan pristup znanju kao specifičnom resursu.

Pravo intelektualne svojine štiti ovaj resurs na način da samo nositelj prava može koristiti taj resurs u poslovne svrhe. Drugim riječima, nositelj subjektivnog prava intelektualne svojine ne zabranjuje nikome "držanje" nematerijalnog resursa, ali mu ne dozvoljava da se tim resursom koristi bez protunaknade za njegovu upotrebnu vrijednost.

Ulaganje u znanje je kao i svaka druga investicija - vrši se s profitnom motivacijom ili, još bliže, da se ostvari ekonomska korist. Na taj način se nematerijalna imovina pretvara u ekonomsko-financijske učinke. Upravo zbog toga je nužno pravno štititi nematerijalne resurse i osigurati da njima upravljaju vlasnici i generatori intelektualnog rada i njegove ekonomske valorizacije.

Pravo intelektualnog vlasništva štiti subjekte koji stvaraju intelektualna dobra sve dotle dok se ona ne materijaliziraju i tako postanu pristupačna svima. Principijelno je slobodno korištenje tuđih nematerijalnih dobara, uz zakonska ograničenja, koja uređuju prava intelektualne svojine i pridržavajući se etičkog načela: "uti, non abuti" (upotrebljavaj, ali ne zloupotrebljavaj). Intelektualna imovina ima vrijednost i može se razmjenjivati za neku drugu vrijednost tako što će se vlasnici sresti na tržištu. Međusobni odnos između poslovno-pravnih subjekata i prava intelektualnog vlasništva uspostavlja se na principima tržišne razmjene dobara.

Tržište je ekonomski mehanizam slobodne razmjene ekvivalenata različitog oblika (roba, usluga, novac). Učesnici u tržišnoj razmjeni su vlasnici ekvivalenata. Vlasništvo je pravno uređeno, tako da svaka razmjena dobara ima karakter ugovora koji regulira direktnu razmjenu između vlasnika. Subjekt ovakvog tržišnog odnosa može biti jedino vlasnik one vrijednosti koja je predmet razmjene (kupovine, prodaje, trampe). Vlasnik je osoba (fizička i/ili pravna), koja je nositelj stvarnopravne svojine na dobru (proizvodu ili usluzi) koja se razmjenjuje. Vlasnik u ovom odnosu može biti samo osoba koja je pravno i poslovno sposobna.

- nastavak u sljedećem broju -

Nacrt zakona o građevinskim proizvodima

Nacrt zakona o građevinskim proizvodima, koji je Vlada Federacije BiH utvrdila i uputila u parlamentarnu proceduru, sastavni je dio reforme sistema prostornog uređenja i građenja objekata iz nadležnosti Federacije BiH, započete donošenjem Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou FBiH.

Budući da je ovim zakonom pitanje građevinskih proizvoda samo djelimično usklađeno sa načelima EU-zakonodavstva to je bilo neophodno regulisati posebnim zakonom, što je i učinjeno utvrđenim Nacrtom. To se, prije svega, odnosi na ocjenjivanje usklađenosti i dokazivanje upotrebljivosti građevinskih proizvoda kao uslova za njihovo stavljanje na tržište, distribuciju i upotrebu u mjeri potrebnoj za ispunjavanje bitnih zakonskih zahtjeva za građevinu. Osim usklađivanja sa direktivom o građevinskim proizvodima, u mjeri u kojoj je to bilo moguće s obzirom na potpisani Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju i odredbe Zakona o standardizaciji BiH, Nacrtom zakona je dopunjen i dosadašnji sistem kontrole građevinskih proizvoda (kontrola i certificiranje građevinskih proizvoda uvezenih u Federaciju BiH), čime se, sukladno EU-zakonodavstvu, štite domaće tržište i proizvođači.

Nacrtom zakona stvaraju se uvjeti za osiguranje primjerene sigurnosti građevinskih proizvoda i otklanjanje tehničkih i administrativnih prepreka za njihov lakši plasman iz Federacije BiH na tržišta zemalja u okruženju i Evropske unije, što je od posebnog značaja u uvjetima globalne ekonomske krize.

Prostorno planiranje

Vlada Federacije BiH je utvrdila i u parlamentarnu proceduru uputila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH. Postojeći zakon dopunjen je odredbom o "zoning planu" kao detaljnom planskom dokumentu, kao i idejnim planom upravljanja građevinskim otpadom, što je novina u odnosu na sadašnja rješenja.

Klasifikacija zanimanja

Vlada FBiH je donijela Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o standardnoj klasifikaciji zanimanja u Federaciji BiH. Izmjene i dopune omogućavaju uvođenje u standard novih visokoškolskih kvalifikacija prvog i drugog ciklusa, kao i onih vrsta zanimanja za koja je, kroz period dosadašnje klasifikacije, ocijenjeno da su potrebna.

Prilikom izrade ovog propisa uvažene su primjedbe federalnih ministarstava, kao i zahtjevi pravnih lica vezano za dopunu novih vrsta u klasifikaciji zanimanja.

Prijedlog federalne strategije zaštite okoliša

Federalna vlada je utvrdila Prijedlog federalne strategije zaštite okoliša, koja se donosi na period od 2008. do 2018. godine. Njeni sastavni dijelovi su strategija zaštite prirode, zraka, upravljanja otpadom i zaštite voda, odnosno upravljanje vodama, koje se rade posebno.

Ovlasti u privrednim društvima

Vlada FBiH je dopunila Uredbu o vršenju ovlasti organa Federacije BiH u privrednim društvima sa učešćem državnog kapitala. U listu privrednih društava u kojima ovlasti na osnovu učešća državnog kapitala vrše organi Federacije dodani su JP Nacionalni park "UNA" iz Bihaća i HUTP "Salus Hotel Stela" d.o.o. Neum, čija je djelatnost u nadležnosti Federalnog ministarstva okoliša i turizma.

Izmjene Zakona o leasingu u FBiH

Vlada Federacije BiH je utvrdila i u parlamentarnu proceduru po hitnom postupku uputila Prijedlog zakona o izmjeni Zakona o leasingu. Suština predložene izmjene je omogućavanje produžavanja trajanja leasinga, što je značajno kako za leasing društva tako i korisnike, naročito u uvjetima ekonomske krize kada je sve teže otplaćivati kako kredite tako i leasing.

Sadašnja rješenja u Zakonu dozvoljavala su da se ugovor o leasingu, saglasno volji ugovornih strana, u svim elementima mijenja, osim u pogledu produženja trajanja ugovora.

Zakon o željeznicama

Izmjene i dopune Zakona o željeznicama FBiH, koje je Vlada FBiH utvrdila i u formi Prijedloga uputila u parlamentarnu proceduru po hitnom postupku, rezultat su usklađivanja postojećih rješenja sa, u međuvremenu donesenim, zakonima o privrednim društvima i o javnim preduzećima.

Predviđeno je da Željeznice FBiH nastave rad kao Javno preduzeće Željeznice FBiH, što je u skladu sa sadašnjom organizacijom ovog preduzeća, u kojem je državni kapital zastupljen sa 91,18 posto, dok udio privatnog iznosi 8,18 posto.

Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom

Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom, koji je Federalna vlada utvrdila i uputila u parlamentarnu proceduru, na adekvatniji način definiše neke pojmove iz ove oblasti.

S ciljem izgradnje novih regionalnih deponija, regulirano je šta je to "centar za upravljanje otpadom" kao dio odlagališta, "zbrinjavanje otpada" i "upravljanje otpadom", za šta privredni subjekti moraju imati dozvolu, što je u skladu sa Strategijom upravljanja čvrstim otpadom. Sukladno ovom dokumentu, u Zakon je ugrađena

i obaveza donošenja Federalnog plana upravljanja otpadom, sa kojim moraju biti usaglašeni kantonalni planovi iz ove oblasti.

Radi usaglašavanja zakona sa direktivama EU/EC, kao i uspostavljanja održivog sistema upravljanja otpadom radi njegovog selektivnog razdvajanja i reciklaže, uvodi se obaveza donošenja određenih provedbenih propisa.

Uveden je isti vremenski rok za izradu plana upravljanja otpadom "postojećim" i "novim" privrednim subjektima u postupku pribavljanja okolinske dozvole radi efektivnosti i jednostavnosti ovih procedura. Sa tri na pet godina produžen je rok za ažuriranje Plana upravljanja otpadom, koliko iznosi i rok za ažuriranje okolinske dozvole.

Organska poljoprivreda

Cijeneći sve veći interes i potražnju za zdravom i prirodnom hranom, Vlada FBiH se opredijelila da i zakonski regulira ovu materiju, što je učinjeno Nacrtom zakona o organskoj poljoprivredi u FBiH, koji je utvrđen i upućen u parlamentarnu proceduru.

Na ovaj način se prvi put legalizira održiva poljoprivreda, odnosno praksa koja insistira na zaštiti prirodnih resursa i uvode sistemi kvaliteta u poljoprivrednu proizvodnju, uz definisanje odnosa između proizvođača, inspekcije, certifikacijske i akreditacijske kuće i tržišta. Osnov za pripremu ovog zakona je Direktiva Vijeća Evropske unije o organskoj proizvodnji i označavanju organskih proizvoda. O predloženim rješenjima su se prethodno izjasnili kantonalna ministarstva poljoprivrede, poljoprivredni fakulteti i zavodi, odbori za poljoprivredu i inspekcijски organi.

Nacrt zakona u 11 poglavlja uređuje ciljeve, metode i načela organske proizvodnje, opća pravila ove vrste proizvodnje, registraciju proizvođača i proizvoda, označavanje, kontrolu, trgovinu sa drugim zemljama, nadzor nad sprovođenjem zakona i sankcije za njegovo kršenje.

Cilj je osigurati lojalnu konkurenciju i propisati funkcioniranje tržišta organskim proizvodima, opravdati povjerenje potrošača u proizvode koji su označeni kao organski, povećati transparentnost, te stvoriti uvjete u kojima ovaj sektor može napredovati u skladu sa povećanom potrebom i tražnjom.

Državni kapital

Na prijedlog Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, izmijenjena je Uredba o vršenju ovlasti organa Federacije BiH u privrednim društvima sa učešćem državnog kapitala.

Sa liste privrednih društava u kojima ovlasti na osnovu učešća državnog kapitala vrše organi FBiH, brisana su javna preduzeća "Vodno područje slivova rijeke Save", Sarajevo, i "Vodno područje slivova Jadranskog mora", Mostar,

budući da nema potrebe da agencije za vodna područja, koje su, prema Zakonu o vodama, pravni slijednici ovih preduzeća, budu na listi preduzeća za čiju je privatizaciju nadležna Agencija za privatizaciju u Federaciji BiH. Riječ je o agencijama koje, kao federalne javne ustanove, djeluju sukladno propisima koji reguliraju rad ustanova.

Vijeće ministara BiH

Pravilnik o Graničnoj veterinarskoj inspekciji

Vijeće ministara BiH donijelo je Pravilnik o uslovima i načinu rada Granične veterinarske inspekcije BiH. Donošenjem ovog pravilnika, standardi i procedure u oblasti veterinarske kontrole proizvoda životinjskog porijekla i rad veterinarskih inspektora u BiH bit će usklađeni s odgovarajućim propisima Evropske unije. Na ovaj način značajno će biti unaprijeđen kvalitet hrane, odnosno zdravlje bh. građana.

Razvoj malih i srednjih preduzeća

Vijeće ministara BiH usvojilo je Strategiju razvoja malih i srednjih preduzeća u BiH od 2009. do 2011. godine i zadužilo Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa da vodi i koordinira aktivnosti na njoj implementaciji.

Na ovaj način stvoreni su uslovi za donošenje zakona o promociji malih i srednjih preduzeća i preduzetništva u BiH.

Uz jačanje organizacionih kapaciteta i stvaranje efikasnije strukture u Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, usvajanjem ove strategije BiH će dobiti mogućnost pristupa Fondu za konkurentnost i inovacije (CIP fond) i istovremeno osnažiti svoju ulogu prema pretprikladnim fondovima Evropske unije.

Dom naroda BiH

Usvojen Zakon o zaštiti domaće proizvodnje

Dom naroda Parlamenta BiH usvojio je principe Prijedloga zakona o zaštiti domaće proizvodnje unutar Sporazuma CEFTA, kojeg je ranije usvojio Zastupnički dom i kojim se traži vraćanje pune carinske tarife za uvoz poljoprivrednih proizvoda iz Hrvatske i Srbije.

Ovim prijedlogom predviđeno je da se naplaćuju pune carine prilikom uvoza robe iz carinskih tarifa 02, 04, 16.01, 16.02, 20 i 22, porijeklom iz Hrvatske i Srbije.

Ove carinske tarife odnose se na proizvode od mesa i mlijeka, voće i povrće, piće i alkohol, te još neke artikle koji se bescarinski uvoze iz susjednih država.

Pripremila: Mira IDRIZOVIĆ
m.idrizovic@kfbih.com

Prosječna februarska neto plata 790 KM

Prosječna neto plata po zaposlenom u pravnim subjektima u februaru iznosila je 790 KM, podaci su Agencije za statistiku BiH. U odnosu na isti mjesec prošle godine viša je za 10,3 odsto. U poređenju sa istim mjesecom lani, povećanje od 19,4 indeksna poena imao je sektor rudarstva, zatim ribarstva sa 16,8 indeksnih poena i sektor prevoza, skladištenja i veza sa 12,6 indeksnih poena. Prosječna mjesečna bruto plata po zaposlenom u pravnim subjektima za februar ove godine iznosila je 1.206 KM i povećana je za dva odsto u odnosu na decembar prošle godine. Prosječna bruto plata za februar ove, u odnosu na isti period prošle, godine nominalno je viša za 13,9 odsto. Najveći porast od 21,7 indeksna poena u poređenju sa istim mjesecom prošle godine imao je sektor rudarstva, zatim ribarstva sa 18,2 indeksna poena i sektor obrazovanja sa 17,3 indeksna poena.

Izvoz i uvoz manji nego lani

Prema podacima Agencije za statistiku, ostvareni robni promet s inostranstvom, u martu je iznosio 1,463 milijardi KM, od čega se na izvoz odnosi 436,1 milion KM, a na uvoz 1,027 milijardi KM. U okviru ostvarenog vanjskotrgovinskog prometa BiH, u tom mjesecu pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 42,4 odsto.

U prva tri mjeseca ove godine ostvaren je izvoz u vrijednosti 1,237 milijardi KM, što je za 21 odsto manje u odnosu na isti period lani. U istom periodu, uvoz je iznosio 2,793 milijardi KM, što je manje za 23,9 odsto, dok je pokrivenost uvoza izvozom bila 44,3 odsto. U prva tri mjeseca ove godine BiH je u robnom prometu s inostranstvom ostvarila trgovinski deficit od 1,556 milijardi KM.

BiH najviše izvozi u Hrvatsku

Prema podacima Agencije za statistiku BiH, u prva tri mjeseca ove godine najviše robe je izvezeno u Hrvatsku, i to u vrijednosti 220,9 miliona KM, što predstavlja 17,9 odsto ukupnog izvoza u tom periodu. Kada je riječ o susjednim zemljama, ostvaren je značajan izvoz i u Srbiju, vrijedan 156 miliona KM, dok je najveći izvoz, kada je riječ o zemljama EU, ostvaren u Njemačku - 200,2 miliona KM. U prva tri mjeseca ove godine BiH je najviše uvozila iz Hrvatske, 405 miliona KM, što čini 14,5 odsto ukupnog uvoza. Od susjednih zemalja, značajan uvoz ostvaren je iz Srbije i to u vrijednosti 252,8 miliona KM. U okviru zemalja EU, BiH je u prva tri mjeseca najviše uvozila iz Njemačke, 329 miliona KM. Od januara do marta najveće učešće u izvozu ostvareno je u sektoru "obični metali i proizvodi od običnih metala", u vrijednosti 226,2 miliona KM, dok je najveće učešće u uvozu ostvareno u sektoru "mineralne tvari", 437,1 miliona KM.

Smanjena proizvodnja šumskih sortimenata

Ukupna proizvodnja šumskih sortimenata od prvog do trećeg mjeseca ove u odnosu na isti period 2008. godine manja je za 30,6 odsto, podaci su Federalnog zavoda za statistiku. Proizvodnja sortimenata od četinara manja je za 31,3 odsto i lišćara za 29,9 odsto. Ukupna prodaja šumskih sortimenata u pomenutom u odnosu na isti period lani manja je za 37,5 odsto.

Prodaja sortimenata od četinara manja je za 47,4, dok je prodaja sortimenata od lišćara manja za 28,4 odsto.

Indeksi potrošačkih cijena

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, ukupan indeks potrošačkih cijena u martu niži je za 0,1 odsto u odnosu na prethodni mjesec. Posmatrano po odjeljcima COICOP klasifikacije (Classification of Individual Consumption by Purpose), rast cijena registrovan je u odjeljku rekreacija i kultura za 0,4 odsto, alkoholna pića i duhan, namještaj, kućanski uređaji i redovno održavanje kuće, te restorani i hoteli za 0,2 odsto i u odjeljku odjeće i obuće, te ostalih dobara i usluga za 0,1 odsto. U odjeljku prevoza cijene su niže za jedan odsto, u stanovanju, električnoj energiji plinu i drugim energentima za 0,5 odsto.

U ostalim odjeljcima cijene se nisu mijenjale. Ukupan indeks potrošačkih cijena viši je za 16,5 odsto u odnosu na prosjek 2005., a u odnosu na decembar 2008. godine niži je za 0,1 odsto. U odnosu na isti mjesec prethodne godine, indeks potrošačkih cijena viši je za 1,2 odsto.

Za tri mjeseca ove, u odnosu na isti period prethodne, godine ukupan indeks potrošačkih cijena viši je za dva odsto.

Poljoprivredna proizvodnja u porastu

Ukupna poljoprivredna proizvodnja u Federaciji BiH u 2008. veća je za 8,3 odsto u odnosu na 2007. godinu, podaci su Federalnog zavoda za statistiku. U poređenju sa 2007. godinom, biljna proizvodnja je veća za 11,7, a stočna za 1,7 odsto. U ratarstvu je zabilježeno povećanje proizvodnje za 13,4 odsto.

Proizvodnja voća manja je za 0,5 odsto, a grožđa veća za 16,7 odsto u odnosu na 2007. godinu. Proizvodnja žita veća je za 24,2,

povrća za 10,4, te stočnog-krmnog bilja za 17,8 odsto, dok je kod industrijskog bilja proizvodnja manja za 3,4 odsto zbog smanjene proizvodnje duhana u 2007. godini.

U stočarstvu je, gledano po vrstama uzgoja stoke, zabilježen rast u govedarstvu za tri i svinjogojstvu za 5,8 odsto, dok je smanjenje proizvodnje zabilježeno u ovčarstvu za 3,9 i pčelarstvu za 6,1 odsto, u poređenju sa 2007. godinom.

Pokrivenost uvoza izvozom u martu iznosila 40 odsto

Federacija BiH je u martu ostvarila izvoz u ukupnoj vrijednosti 274.246.000 KM, što je 7,5 odsto više u odnosu na februar, odnosno za 24,7 odsto manje u odnosu na mart lani, podaci su Federalnog zavoda za statistiku.

U istom mjesecu ostvaren je uvoz u vrijednosti 680.634.000 KM, što je za sedam odsto više u odnosu na februar, odnosno 28,6 odsto manje u odnosu na mart 2008. godine.

Učešće Federacije BiH u ukupnom bh. izvozu u martu je 62,9 odsto, u ukupnom uvozu 66,2 odsto. Pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 40,3 odsto i veća je za 0,2 odsto u odnosu na februar, kada je bila 40,1 odsto. Trgovinski deficit FBiH za mart iznosio je 406.388.000 KM.

Jeste li znali...

Crno zlato kao lijek

Od nastanka ljudskog roda za održavanje života čovjek je morao koristiti energiju, kao i hranu i vodu, kisik iz vazduha, te toplinu sunca. Vremenom spoznajući prirodu, čovjek otkriva vatru za koju je prvenstveno korišteno drvo

U narednoj fazi evolucije za dobivanje toplotne i pogonske energije, osim drveta, koristi se ugalj, a nakon toga glavni energenti su nafta i plin.

Pojavom nafte kao novog energenta intenzivno se razvija tehnologija njene prerade i transporta, te općenito dolazi do razvoja naftne industrije.

Nafta na velika vrata ulazi u sve sfere privređivanja - ekonomiju, politiku, bankarstvo, vojnu i uopće industriju... Postaje dominantna i postaje energetski izvor bez kojeg se ne može zamisliti moderna industrija, te postaje vrlo važna u suvremenom svijetu.

Postala je važna i za oblasti medicine - dermatologiju.

Zanimljivo je ovo vrijeme u kojem je "crno zlato" - zbog kojeg su se vodili ratovi, prekopavala zemljina kugla, bogatile se i propadale porodice, te koje je pokrenulo industrijsku revoluciju i "kumovalo" nastanku savremenog svijeta — još uvijek simbol moći i bogatstva, danas i medicinski potvrđeni lijek.

Upotreba nafte kao ljekovitog sredstva seže daleko u prošlost, u vremena starih Egipćana, Asiraca i Babilonaca. Istorija bilježi naftu kao lijek pod raznim imenima: "bijela ili crvena surahanska nafta", koju su upotrebljavali putujući hirurzi; "ulje sv. Quirinusa" nazivali su bogemski monasi naftu koju su dobivali iz jezera Tagern; Indijanci su koristili naftu kao sredstvo za cijeljenje rana i liječenje kožnih bolesti, kao i stari Rimljani koji su je nazivali "Senekino ulje", a pensilvanska nafta se uspješno koristila u iste svrhe u ne tako davno vrijeme.

Stručnjaci danas sve što izvire iz zemlje nazivaju vodom ili naftom. Prema toj podjeli, "naftalan" svrstavaju u nafte, u vrstu - naftenske nafte. Naftalan se u istorijskim zapisima spominje prije 700 godina kada su poklonici vatre, stari Hindusi na izvorištima obavljali obred prinošenja žrtvi "za iscjeljenje od strašnih bolesti".

Mnoge legende govore o ljekovitosti naftalana. Naftalan se najprije pojavio kao sredstvo za liječenje u istočnjačkoj medicini, koristili su ga putujući hirurzi, a prodavao se i na sajmovima. Marko Polo, svjetski putnik, još u 13. stoljeću je na putu za Kinu naišao na izvorišta naftalana, koja opisuje u svojim putopisima. Piše o velikim bazenima ispunjenim uljem, koje nije jestivo, ali je ljekovito, jer služi za liječenje kožnih bolesti i bolesnih nogu.

Naftalanska nafta je "mlada" nafta nego što je to industrijska. Po hemijskom sastavu, slična je hormonima, vitaminima i bioaktivnim spojevima. Upravo tom njenim sastavu pripisuje se ljekovito svojstvo. Naftalan ne iritira kožu i nije kancerogen. Danas se koristi kod liječenja kožnih bolesti, kao što su: atopijski dermatitis, psorijaza, prurigo, ihtioze. Provjerena učinkovita dještva ima i kod liječenja reumatskih oboljenja zglobova i kralježnice.

U medicinskim krugovima razvijenih zemalja, priznati način liječenja psorijaze u specijalističkim klinikama jeste liječenje na bazi ljekovite nafte — naftalana.

Kada je riječ o nalazištima naftanske nafte, do sada su u svijetu poznata dva i to Baku, u Azerbejdžanu, i Ivanić-Grad u Republici Hrvatskoj.

Ipak, bogatstvo koje nastaje na nafti i sva njena ljekovita svojstva ne umanjuju ljudske brige i ne tješe ljudska srca. Toliko medicina nije napredovala.

Pripremila: Amela KEČO

Valentin Inzko, visoki predstavnik EU u BiH

Treba stvoriti jedinstveni ekonomski prostor

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju je ratificiran i usvojen je prvi amandman na Ustav BiH. To su pozitivni pomaci, ali sveukupna politička situacija i dalje zabrinjava

Kako bi se energičnije pokrenuo proces ispunjavanja prioriteta koji su za BiH definirani u okviru Evropskog partnerstva, Valentin Inzko, visoki predstavnik i specijalni predstavnik Evropske unije pozvao je na poduzimanje novih napora.

U Briselu se obratio Komisiji za politička i sigurnosna pitanja - ključnom tijelu Evropske unije za pitanja vanjske politike.

- Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju je ratificiran i usvojen je prvi amandman na Ustav BiH. To su pozitivni pomaci, ali sveukupna politička situacija i dalje zabrinjava - rekao je Inzko.

Prema njegovim riječima, ekonomska situacija u zemlji, naročito Federaciji BiH, je sve alarmantnija. Stoga je potrebno poboljšati fiskalnu koordinaciju i pažnju ponovno usmjeriti na stvaranje "istinski jedinstvenog ekonomskog prostora".

Da bi se integrirala u Evropsku uniju, BiH se i sama mora integrirati. Može napredovati samo u konstruktivnoj političkoj atmosferi. Politički lideri i zvaničnici imaju odgovornost da zemlju pvedu naprijed.

Evropska unija je potvrdila svoju opredijeljenost prema BiH, sada bh. lideri i organi vlasti trebaju konkretno pokazati svoje opredjeljenje prema Evropskoj uniji.

Ispunjavanje preostalih ciljeva koje je definirao Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira i omogućavanje pozitivne ocjene situacije u BiH, koju treba donijeti Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira na osnovu potpunog poštivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, predstavlja preduslov za tranziciju OHR-a u Ured specijalnog predstavnika EU, ali i za približavanje BiH Evropskoj uniji u političkom, ekonomskom i socijalnom smislu.

Navodeći zaključke koje je na svojoj prošloj sjednici donio Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira, napomenuo je da Odbor nije bio u situaciji da donese odluku o tranziciji OHR-a u

samostalan Ured specijalnog predstavnika EU zato što nije ispunjeno pet ciljeva i dva uslova koje je definirao.

- Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira bio je jednoglasan. Organi vlasti u BiH imaju odgovornost da pronađu prihvatljiv dogovor za pitanje državne i nepokretne imovine obrambenih struktura, što je i moj prvi prioritet, da bi zemlja postigla daljnji napredak - kazao je Inzko, te zaključio:

- Proces političkog dijaloga i postizanja kompromisa, koji je započet u Prudu, mora biti potaknut i proširen. Istovremeno, sporazum o Brčko Distriktu BiH, s nekoliko drugih pozitivnih koraka, pokazuje da međunarodna zajednica i dalje ima važnu ulogu u omogućavanju odvijanja političkog procesa.

Pripremila: Mira IDRIZOVIĆ

Međukomorska saradnja

U toku prijave za sajam "Priština 2009"

Privredna / Gospodarska komora Federacije BiH namjerava i ove godine, sa privrednim subjektima iz BiH, učestvovati na Međunarodnom općem sajmu u Prištini. Sajam će biti održan od 2. do 5. juna u prištinskoj industrijskoj zoni.

Organizator ove najznačajnije privredne manifestacije Kosova je Privredna komora Kosova, u suradnji sa Ministarstvom trgovine i industrije. Cijena standardno uređenog izložbenog prostora je 65 eura po kvadratu.

Prijave za učešće zainteresirane kompanije mogu dostaviti u Komoru najkasnije do sredine maja. Za sve daljne informacije kontakt osobe su Šemsa Alimanović, 033/66 33 70, lokal 468 i 033/22 07 60, s.alimanovic@kfbih.com i Lejla Sadiković, 033/21 12 80, faks 033/21 77 83, l.sadikovic@kfbih.com.

